

שיחת מו"ר ראש הישיבה
הרה"ג הרב יעקב שפירא שליט"א
פרשת ויגש
שנה אחת-עשרה תש"פ

כבוד תורה

הגמרא (שבת קיח:) אומרת שאב"י אמר שכשהוא שומע שיש תלמיד שעושה סיום מסכת, עבידנא יומא טבא לכולהו רבנן - הייתה לו שמחה גדולה כשמישהו מתלמידיו סיים מסכת. רש"י שם בסוף מסכת שבת אומר, שאב"י היה ראש ישיבה. אב"י מופיע במסכת ברכות אינספור פעמים, וגם במסכת שבת. ובשום מקום רש"י לא אומר שאב"י, בעל המימרא, הוא היה ראש ישיבה. רק כשהוא מגיע לשמחה של אב"י, שתלמיד סיים מסכת, שם רש"י מוצא לנכון לומר שאב"י היה ראש ישיבה. למה? כנראה שהפשט זה שראש הישיבה יודע שעד שבחור גומר מסכת לוקח המון המון זמן, בקושי מגיעים עד דף ו'. לכן אומר רש"י, אב"י שהיה ראש ישיבה, ידע להעריך מאוד מה המעלה של מישהו שמסיים מסכת. אז יש קשר מהותי בין מה שאב"י עסק לבין המימרא שהייתה לו שמחה גדולה. עאכ"ו שאנחנו נמצאים בזמן שרבות של אנשים, מסיימים ש"ס, את כל הש"ס. ואין ספק, הכל בהשגחה פרטית, לא בכדי הקב"ה מגלגל את זה בתקופה הזאת, שיש הרבה אנשים שהתורה מהם והלאה, וקשה להם להאמין בתורה, קל להם יותר לקטרג על כל לימוד התורה וכו', אז זה "דבר בעתו מה טוב" (משלי טו, כג), שזה לא שמחה של תלמיד אחד אלא שמחה של אלפי אלפים של אנשים. אין ספק. זה שמחה גדולה בארץ, זה ודאי שמחה גדולה בשמיים. הרמב"ם כותב בסוף פירוש המשניות במסכת ברכות על הפסוק "עת לעשות לה' הפרו תורתך" (תהילים קיט, קכו), שכשח"ו הקב"ה רוצה להביא איזה שהוא צרה, לא עלינו, אז הוא דואג שיהיה לפני זה מציאות של הפרו תורתך. כשיש עת לעשות לה' בדבר שאנחנו לא רוצים אותו, אז הקב"ה דואג שיהיה איזה הפרו תורתך, כדי שתהיה אמתלא שאז הזמן המתאים כדי שיעשה רצונו. מידה טובה מרובה ממידת פורענות. אין ספק שאם בתקופה הזאת כ"כ הרבה אנשים שמחים עם סיום ש"ס, והשמחה היא לא רק על הסיום אלא שעוד יותר אנשים מתחילים מחדש, וכל יום ויום זה התחל מחדש. כל יום שנאבקים על אלפיים שבע מאות ואחד עשר דפים כמדומני, ובכל יום מלחמה מחדש, איזה נחת רוח יש גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. וגם עצם המציאות הזאת שמתאספים אנשים במקום אחד, זה ממש זכות הרכים שאין כמוהו. לשמוח בשמחת התורה. אני חושב שזה מבחינת הזמן ומבחינת המהות, אין ספק שזה משהו נפלא ביותר. הגמרא אומרת בברכות (יז), הני בני מחוזה אבירי לב נינהו, הם אנשים

קשים, דחזו ביקרא דאוריתא, הם רואים פעמיים בשנה ירחי כלה שהיו מתאספים הרבה אנשים ללמוד, וזה לא משפיע על אף אחד מהם להתגייר. אומרת הגמרא, זה סימן שהם אבירי לב לגרירות, אנשים קרים, שום דבר לא חוזר אליהם לעצמות. מה לומדים מהגמרא הזאת? שעצם המעמד, חוץ מהלימוד, עצם המעמד שרואים שכ"כ הרבה אנשים נותנים כבוד לתורה זה אמור להשפיע. הגמרא במגילה (ג) אומרת שכבוד תורה עדיף מתלמוד תורה. הוא גדול יותר. כשיש שאלה האם לדאוג משהו לכבוד תורה או לקיים מצווה מסוימת, אומרת הגמרא, כבוד תורה עדיף.

מעמד הקהל

בתורה נצטוונו לעשות מעמד הקהל. כתוב בפסוקים (דברים לא יב): "מקץ שבע שנים במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם, הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשערך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקים ושמו לעשות את כל דברי התורה הזאת". מה התורה אומרת פה? אחרי שבע שנים, תקרא את התורה, ואח"כ כתוב הקהל את העם האנשים והנשים והטף. הסדר לכאורה היה צריך להיות הפוך, שמקץ שבע שנים תקהיל את העם האנשים והנשים והטף, ואז תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם. למה התורה כאילו הופכת את הסדר שהיינו מצפים? יש פה דבר מאוד עמוק. הגמרא (חגיגה ג) שואלת, מפני מה מביאים את הטף למעמד הקהל, הלא הם לא יבינו כלום. ומשיבה, לתת שכר טוב למביאייהם - להורים יהיה שכר שהם טרחו להביא למעמד את הקטנים. מדוע דווקא להקהל? ואם ההורים מביאים את הילד לקבלת שבת? למה השכר דווקא בהקהל? התורה אומרת שיש אנשים הגדולים יותר שעיקר המצווה במוצאי שבע שנים לקרוא את התורה נגד כל ישראל באזניהם. שהם אלה שמבינים, וגם אלה שעדיין לא מבינים צריכים לבוא, אל תזלזל בעצם המעמד. מה שלא ידבר אליהם המילים, השיעור, השיחה, אבל המעמד עצמו יכניס בהם יראת שמיים. כשמביאים גר או קטן או נשים, סליחה על הביטוי, למעמד הקהל, אין ספק שזה משפיע גם על מי שלא למד. לכן אומרת התורה שהמגמה היא לקרוא את התורה נגד כל ישראל באזניהם, אולם גם יש עוד עניין איך להחדיר את כבוד התורה שהוא גדול מתלמוד תורה, זה מעמד הקהל. שם התורה אומרת

דרך המעמד זה דבר שייחרת להם בנשמה, זה דבר שילווה אותם כ"כ הרבה שנים שפתאום הם יגיעו לבית מדרש כ"כ גדול שכל ישראל נמצאים שם. הרמב"ם בסוף הלכות חגיגה (פ"ג ה"ו) כשהוא מביא את דין הקהל הוא כותב שהקהל זה זכר למעמד הר סיני. ובהגדה של פסח אנחנו אומרים "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו". מה דיינו? וכי אם היינו מגיעים מסיני בלי תורה, מה היה לנו? ויש עוד ביטוי בחז"ל "ישראל שעמדו רגליהם **בהר סיני** פסקה זוהמתן" (יבמות קא), למה חז"ל לא אומרים ישראל שקבלו את התורה פסקה זוהמתן? הרי מה שמפריד בינינו לבין הגויים לכאורה זה רק קבלת התורה. אלא חז"ל אומרים לנו שההבדל מתחיל מזה שהיינו בהר סיני והם לא היו, כי עצם הנכונות של האדם להגיע למקום ששם תינתן התורה, זה מה שמפריד בין יהודי לגוי, וכמו שראינו שאוה"ע לא הסכימו בקושי לשמוע, וכתוצאה מכך עמ"י גם מקבל את התורה. עצם המציאות שיש בחורים צעירים שבאים להיות בישיבה כדי להריח מה זה, זה ממש אילו קרבנו להר סיני, אפילו אם לא למדו כלום. עצם המעמד לראות ביקרא דאורייתא. אומרת הגמרא שאפילו על גויים זה צריך להשפיע, עאכ"ו עלינו. לכן אומרים בהגדה של פסח "אילו קרבנו לפני הר סיני" ששם היה ההקהל הראשון, שם היה המעמד הגדול שכל ישראל באו לקבל תורה, כל אחד לפום דרגה דלילה, על זה אנחנו מודים לקב"ה עוד לפני שהוא נתן לנו את ההדרכות של התורה. זה מה שאומרת הגמרא מקץ שבע שנים צריך ללמד את התורה, ומי שלא יכול וכו' מי שהתורה מונה פה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרר. למה? עצם המעמד זה מחדיר אהבת תורה וכבוד תורה הוא גדול יותר מתלמוד תורה. וכתוב שם "למען ילמדו ליראה את ה'". כותב הרמב"ם (מו"נ פרק נב), מפני שתכלית כל התורה זה להגיע ליראת שמיים. שם הרמב"ם מדבר כמדומני לגבי את מי מעלים לתורה. המנהג אצלנו זה כהן אבל יש קהילות שנוהגות לא כך, אלא אם יש ת"ח אז הוא קודם לכהן שלא ת"ח. הרב עובדיה נהג ככה למעשה, שאם במניין היה ת"ח היה מעלה אותו ראשון. זו תכלית התורה, זהו מעמד הקהל.

מעלת התמידות

כשאחרון הכהן ראה כל הנשיאים מקריבים חלשה דעתו. ולא מובן, הלא הם הקריבו את קרבנותיהם בחנוכת המשכן, הם לא עשו את העבודה היומיומית, ואילו אהרן יכול היה להקריב מתי שהוא רוצה, כדן כהן גדול, וא"כ למה חלשה דעתו? והקב"ה אומר לו, אתה מדליק את הנרות, שאלה ידועה, דברנו על זה בחנוכה. יש הרבה אנשים שכשעושים טקס גדול, חנוכה זה, או חנוכה זה, פתאום אתה רואה אותם מגיעים לבושים יפה, עם המשפחה או בלי, יש טקס פרס ישראל. אמר הקב"ה לאהרן הכהן, מי שיום יום עושה את עבודת הקודש, שלך גדול משלהם. אל תסתנוור מדברים שהם בומבסטיים כאלה שזה חשוב מאוד, זה הכל תלוי בשלך, בעבודה היומיומית. "עולת תמיד העשויה בהר סיני" (במדבר כח, ו), הדגש הוא על התמידות. כתוב בפוסקים האחרונים שאם אדם מחסיר יום אחד, אז חסר בתמידות שלו. לא שחסר רק באותו יום שהוא החסיר, אלא זה משבש את התמידות. אמר הקב"ה לאהרן, העבודה שנראית הכי פשוטה, הכי קשה, אתה רואה שיש פתאום אנשים שמתעסקים במי יודע מה, בונים עולמות ומחריבים אותם. דף אחרי דף, משנה אחרי משנה, תוס' אחרי תוס', על זה הקב"ה אמר לאהרן, "שלך" -

העבודה התמידית שלך גדולה משלהם. אל תסתנוור. לא שזה לא חשוב, אבל מקץ שבע שנים צריך גם להוקיר תודה לקב"ה וגם ללומדי התורה. עאכ"ו אם זה בפרהסיא, עאכ"ו בתקופה שלנו, לרומם את קרנה של תורה. ממש דבר בעתו מה טוב.

מה יעשה אדם ויחכם?

הגמרא אומרת בנדה (ע) שחכמי אלכסנדריא שאלו את החכמים, מה יעשה אדם ויחכם? אמרו להם, ירבה בישיבה. אמרו להם, הרבה עשו כך ולא עלתה בידם. אלא יתפלל למי שהחכמה שלו. מה הדרישה פה? חכמי אלכסנדריא צריכים לשמוע עצה מה יעשה אדם ויחכם, שירבה בישיבה? ודאי שאם אדם לא לומד לא יעזור שום דבר, גם אם הוא ישים אוזניות בלילה וישן איתם, לא יעזור כלום. ומה הוסיפו אח"כ, שיתפלל למי שהחכמה שלו. איפה מתפללים על תורה - בתפילה, בברכות התורה, באהבת עולם, אהבה רבה. אם לא היינו מכירים את הנוסח, והיינו רואים בבית הכנסת ציבור שלם אומר את הנוסח "אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו", ולא היינו שום מילה נוספת היינו חושבים שמתפללים על חולה ר"ל. אבינו אב הרחמן רחם עלינו, את הנוסח הזה אנחנו מתפללים על תתן בלבנו להבין ולהשכיל, מפני שרחמנות על מי שלא מבין שזה מה שצריך. רחמנות על מי שהוא היום חילוני בארץ, וכשהוא שומע איך יש אנשים חילוניים שמבזים את התורה ואת נושא טהרת המשפחה, יש חלק גדול מהציבור שלא יודעים איך לאכול את זה, איך צומחים אנשים כאלה. אם אתה לא רוצה, אל תקיים מצוות, אף אחד לא מכריח אותך, אך לבזות ולקטרג? עפרא לפומיה. אז מה הפשט שהיו צריכים לומר לאנשי אלכסנדריא שהם היו חכמים, הגמרא לא אומרת סתם שהם היו חכמים, אם הגמרא אומרת הם היו חכמים. ירבה בישיבה לא מדובר על התמדה בלבד, ירבה זה לשון ריבוי אבל לא רק של הזמן, הכוונה היא שהראש שלו יהיה בזה. אם ישאלו אותו מה הדבר הכי חשוב לך בחיים, גם אם הוא לצורך החיים שלו צריך לעבוד כל הזמן והוא לומד רק שעה ביום, אבל אצלו זה השעה הכי חשובה שיש לו ביום, זה מה שהגמרא אומרת ירבה בישיבה. הגמרא בתחילת מגילה (ג) מספרת שליושע בן נון שלחו את המלאך ששאל למה הם לא לומדים, ומיד וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק (יהושע ח, ט), מלמד של בעומקה של הלכה. לא כתוב שלכן הוא למד, כי אם זה הראש אז לא שייך בכלל להיפרד מזה. "ירבה בישיבה" זה לא רק ריבוי של הזמן, אלא שזה מה שיתפוס את האדם, ואם ישאלו אותו מה הכי מעניין אותו בחיים, הוא יגיד את החלקים בתורה שהוא לומד, זה הכי חשוב אצלו. זה לא אומר שהוא לא יכול לעסוק בעוד דברים, אבל זה מה שהכי חשוב אצלו. ועל זה אמרו שהרבה עשו כן ולא עלתה בידם, כי שכחו דבר אחד - לבקש ממי שהחכמה שלו. בלי התפילה הוא מחובר, אבל לא מחובר אותו דבר. הבאתי לכם מה שהרב אומר במוסר אביר, שאם אדם רוצה לראות את הדרגה שלו בתורה שיתכלל איך הוא מתפלל, ואם הוא רוצה לראות את הדרגה שלו בתפילה שיראה איך הוא לומד, מפני שאלו שני דברים ברוחניות שאחד משפיע על השני. אז ב"ה, לא יכולתי שלא לדבר על זה. וכמו שכותב הרב בהקדמה לאורות התשובה, כל זמן מאיר בתכונתו. שהקב"ה נתן שמחה להמוני בית ישראל, לא רק עצם הלימוד אלא גם לראות יקרא דאורייתא כמו במעמד הקהל שנגיע אליו בעז"ה, גם הלימוד עצמו וגם המעמד עצמו שזוכים לעמוד לדברים כאלה, אין ספק שילדים, לאו דווקא קטנים, אלא כל מי שרואה את עצמו ילד, דברים כאלה

לא שוכחים כ"כ מהר. יש דברים שנחרטים בראש של האדם, לא דווקא שיעור ולא דווקא התוכן או הדיבורים, אבל כשרואים אנשים שמה שהם שמחים בו, מה שמעסיק אותם זו התורה, זה מה שהגמרא בברכות אומרת הני בני מחוזא אבירי לב נינהו שחזי ביקרא דאורייתא ונשארם קרים. שום דבר לא מדבר אליהם.

ויגש אליו יהודה

ויגש אליו יהודה ויאמר וכו'... ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (בראשית מד, מח). אומר רש"י, "מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות". בפרק י"ח בפרשת וירא כתוב "ויגש אברהם ויאמר". אומר שם רש"י, אחד המובנים של לגשת זה לפייס, כמו ויגש אליו יהודה. ופה רש"י אומר הפוך, ויגש זה לא היה לפיוס אלא אתה מלמד שדיבר אליו קשות. זה פיוס? מוכרחים להגיד שעיקר הכוונה היא עצם המציאות עוד לפני שהוא דיבר, כמו שאמרנו מקודם, עצם המעמד שיהודה אזור אומץ לדבר עם יוסף והוא ניגש אליו, זה כבר חצי הדרך. זה כבר פיוס על אף שאח"כ הוא מדבר אתו קשות, ולהפך, זה שהוא מדבר אתו קשות הכוונה היא הוא דיבר אותו בגילוי, הוא אמר לו את כל האמת. גם זה נראה גישה לפיוס. פיוס לא הכוונה שאומרים לו בובליה כזה ואני אוהב אותך, הפיוס הכי נכון זה לומר את האמת. יהודה נקרא בשמו כדברי לאה "הפעם אודה את ה'" (בראשית כט, לה). להודות זה גם להודות על האמת. זה הייתה המידה של יהודה. לכן זה לא בהכרח שני פירושים סותרים. העולם אומר שאדם שנמצא בבדידות מכל סוג שהיא, עצם העובדה שהוא ניגש למישהו שהוא חושב שיכול לעזור לו, זה יותר מחמישים אחוז מהדרך. הקושי זה בדר"כ שאדם משאיר הכל לעצמו מיניה וביה, הוא לא רוצה לטפל בזה, הוא לא רוצה לשתף בזה אף אחד. על זה אומר רש"י בפרשת וירא, אם אתה רואה שלא הבינו מה שקורה פה. אז פלא למה יהודה כועס? אז זה פלא שהוא ניגש אליו כמו שרש"י אומר, דיבר אליו קשות. אבל זה לא סותר. זה הפיוס, עצם המעמד.

כי הנה המלכים נועדו

אומר המדרש (ב"ר פרשה צג פיסקא ב) שכולם ודאי מכירים את זה "ויגש אליו יהודה", זו לא הייתה פגישה בין שני אנשים שרבו. אלא אומר המדרש על הפסוק הזה כתוב בפסוק (תהילים מח, ה) "כי הנה המלכים נועדו" לא רק שהפגישה בין שני מלכויות, יהודה ויוסף. אלא דברו ביניהם על מהות המלכות. אומר השל"ה הקדוש, הם דברו על מה שאנחנו יודעים ע"פ חז"ל שיש מלכות בית דוד ויש משיח בן יוסף. גם יוסף עצמו שחלם שיהיה מלך, הוא לא חשב לרגע שהמלכות שלו תהיה תמידית. משיח בן יוסף הוא עוסק יותר בדברים שקרובים יותר לגשמיות, והוא המכשיר את הדרך למלכות בית דוד. באושפיזין בחג הסוכות תמיד יש יוסף ואחריו דוד, לפי שני הנוסחאות. יוסף תמיד לפני דוד. יוסף הוא המפתח של מלכות בית דוד. הכל הולך בשלבים. למה זכה יהודה למלכות? למה לא זבולון או דן? יש דיון בחז"ל (תוספתא ברכות פ"ד אות יח) למה הוא זכה. "מעשה בארבעה זקנים שהיו יושבין בבית שער של ר' יהושע: אלעזר בן מתאי, חנינא בן חכינאי, שמעון בן עזאי, ושמעון התימני, והיו עסוקין במה ששנה להן ר"ט. אמר להן ר"ע, מפני מה זכה יהודה למלכות - מפני שהודה בתמר. הוסיפו הן מעצמן, "אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם להם לבדם נתנה הארץ". אמר להם, וכי נותנין שכר על העבירה?

וכו'... אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? למדנו רבינו! אמר להם: מפני שקידש שמו של הקב"ה, שכשעלו שבטים ועמדו על הים זה אומר אני יורד וזה אומר אני יורד, קפץ שבטו של יהודה וקידש שמו של הקב"ה ועל אותה השעה הוא אומר הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש וגו' וכן הוא אומר בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו - יהודה קידש שמו של הקב"ה על הים, ישראל ממשלותיו". אומר ר' עקיבא, יהודה זכה למלכות בגלל שנחשון משבט יהודה קפץ למים בים סוף. זו לא מחלוקת עקרונית, אצל יהודה ראינו שהוא היה תמיד אכפתי גם לאנשים אחרים. רק שהדעות הראשונות מדברות על האחריות של על יוסף, על תמר, ור"ע אומר שקפיצה למים בים סוף, זה היה משהו לטובת כל כלל ישראל. אז זה מתחיל בשלבים קטנים ובסוף זה מגיע לדבר כזה. כשיעקב ירד למצרים כתוב "ואת יהודה שלח לפניו" (בראשית מו, כח) ואומר רש"י לתקן בית מדרש לפני שיוצאים למצרים. יעקב ידע שגם בא"י וכ"ש בגלות לא שייך לחיות בלי בית מדרש. ולמה דווקא יהודה? הרי יוסף בין כה היה שם, שהוא יפתח בית מדרש. אבי צ"ל אמר פעם מפני שהערב הראשון בתורה זה היה יהודה, "אנכי אערבנו מידי תבקשנו" (שם מג, ט). לתת שיעור יכול כל מי שהוא ת"ח. אבל לפתוח את המקום למקום תורה, לזה צריך מישהו שיש לו את מידת הערבות והאחריות ההדדית גם על אנשים אחרים. מאותה סיבה שיהודה זכה למלכות, בגלל שהוא כל הזמן היה ערב על אנשים פרטיים ועל כלל ישראל, לכן הוא זכה למלכות, וזו גם הסיבה שיעקב שלח דווקא אותו לפתוח בית מדרש במקום כמו מצרים. אומרת הגמרא (יומא כב:) "שאל באחת ועלתה לו, דוד בשנים ולא עלתה לו. שאל באחת מאי היא? מעשה דאג. והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים, אמעשה דאגא כתיב (שמואל א טו, יא) נחמתי כי המלכתי את שאל למלך. דוד בשנים מאי נינהו דאוריה ודהסתה". ולמה באמת עלתה לו, כי שאל התחיל התפלסף עם שמואל, כן עשיתי רצון ה', לא עשיתי רצון ה', אך דוד המלך אמר מיד, חטאתי. אז שאל לא יכול להישאר מלך. לכן יעקב שלח את יהודה. מי שיש לו מידת הערבות, מי שיודע להודות, מי שיודע להציל את יוסף, מי שיודע להיות עניו, אותו יעקב שלח לפתוח בית מדרש במצרים. חז"ל אומרים במקום אחר, יהודה קידש שם שמיים בגלוי ואילו יוסף קידש שם שמיים בסתר.

מלכות יהודה ומלכות יוסף

יהודה היה בנה של לאה. אומרים חז"ל, לאה הייתה הראשונה שהודתה בפרהסיא ואמרה הפעם אודה את ה', וכך גם הבן שלה ידע להודות. אבל רחל, אמו של יוסף, היא תפסה פלך של שתיקה. אסתר שהייתה מזרע רחל כתוב "אין אסתר מגדת" (אסתר ב, ט), ולכן ליוסף קראו צפנת פענח, מלשון צפון. העבודה של יוסף הייתה יותר בסתר, העבודה של מי שמכשיר את הדרך למלכות בית דוד, משיח בן יוסף עושה פעולות שלא ניכרות כלפי חוץ שהם יכולות לגרום לקידוש שם שמיים. יוסף מתעסק גם בדברים גשמיים, אבל הוא מקדש שם שמיים בסתר. ירבעם היה משבט אפרים, "אמר ר' אבא: אחר שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו, ואמר לו חזור בך - ואני ואתה וכן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא" (סנהדרין קב). כבר אז אמרו, מי בראש? אתה רוצה לאחד אותנו, מי בראש? אם אתה רוצה לאחד אותנו, אז אני בראש, ולא משנה מה יהיה אח"כ, אחר"י המבול. אומר הרב במאמרי רא"ה על ירבעם. הוא היה

משבט אפרים, משיח בן יוסף שמתקן יותר את הצד הגשמי. אמר לו הקב"ה, בן ישי בראש. התכל"ס זה מלכות בית דוד, שהמלך יחזיר עטרה ליושנה כפי שאומר הרמב"ם בסוף הלכות מלכים (פי"א ה"א), הוא ידאג שהתורה תקיף את כל החיים שלנו, ויחזיר את המלוכה לישראל כמו שהיא באמת אמורה להיות. אמר לו ירבעם, אי הכי לא בעינא. זה מה שהיה גם בפגישה של יהודה ויוסף. אומר השל"ה הקדוש גם יוסף בעצם ידע שהוא לא יהיה מלך לנצח. אני לא מתכוון להיות מלך במקום יהודה, "לא יסור שבט מיהודה" (בראשית מט, י), אבל יש לי תפקיד שהקב"ה נתן לי לקראת מלכות בית דוד. אך שאר השבטים לא חשבו שלמלכות כמו של משיח בן יוסף יש לה איזה ערך. "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו" (שם מה, ג). אומר רש"י, למה? מפני הבושה. בפשטות הכוונה שהם כ"כ התביישו לא היה להם מה לענות. אומר השפ"א, "בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ, טז). אומרים חז"ל במסכת נדרים, הכוונה היא על הבושה. ישראל ביישנים הם. הבושה זה סימן שאדם נפגש עם יראת שמיים, זה מקרין עליו. אומרת התורה שפתאום הם ראו את הפנים הקדושות של יוסף במבט הרבה יותר אמיתי, לא כמו שהם הסתכלו עליו בהתחלה במבט של "ולא יכלו דברו לשלום" (בראשית לז, ד) שאז הם ציירו שהוא מין מפלצת כזאת ר"ל. אבל עכשיו כשהגיע זמן האמת, לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, הפנים שלו, אומר רש"י, הבושה, כי "לבעבור תהיה יראתו על פניכם" זה הבושה. הם הרגישו שיראת השמיים של יוסף מקרינה עליהם, שזה לא יוסף שהכרנו אותו קודם. לכן גם יעקב אבינו כשנפגש עם יוסף הוא אמר לו "ראה פניך לא פיללתי" (שם מח, יא). לא חשבתי שיוסף אחרי עשרים ושנים שנה יישאר עם אותו זיו איקונין שלו שחז"ל אומרים שהיה דומה לשל יעקב. לא הכוונה רק על צורת הפנים, אלא על הקדושה. על זה אמר לו יעקב.

יראת שמים אמתית

בפרשת פסח שני כתוב "ויהיו אנשים אשר היו טמאים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח" (במדבר ט, ו). מי הם האנשים האלה? לפי דעת ר' יוסי הגלילי בגמרא (סוכה כה), היו אלה נושאי ארונו של יוסף, וכיוון שהיו טמאים בטומאת מת אז הם לא יכלו לעשות הפסח. למה קוראים לזה טמאים לנפש אדם? מובן למה מפני שהם עסקו בעצמותיו של יוסף, ויוסף היה זיו איקונין שלו דומה לשל יעקב אבינו, ועל יעקב אבינו כתוב ששופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון (ב"ב נח), לכן אלה שעסקו בארונו של יוסף נקראים טמאים לנפש אדם, כאילו שהם עוסקים באדם הראשון בתורה, האדם האמתית, כי אצל הקדושה הייתה ניכרת לו על הפנים. יש עוד דוגמאות לדברים האלה. לכן האחים נבהלו בפגישה עם יוסף, כי נבהלו מפניו. "יראתו על פניכם" - יראת השמיים של האדם צריכה להיות ניכרת על הפנים. אנו מדברים על יראת שמיים אמתית. היה תלמיד שפעם בא לאבי ואמר לו שמהתמונה של החזו"א רואים שהוא היה ירא שמיים. אבי שאל אותו, איך אתה רואה את זה בתמונה? אז הוא אמר לו, רואים שהוא בכובד ראש ולא מחייך. אבי אמר לו איזה שטויות יש לך בראש, שמי שלא מחייך אז הוא ירא שמיים. ככה מוודים את זה? אבי אמר לו, אני הכרתי את החזו"א, הרבה פעמים דברתי אותו בלימוד, הוא תמיד היה עם חיוך, רק שאותו צלם צילם אותו ברגע שהוא לא מחייך משום מה. אבל זה מה שקובע את היראת שמיים של האדם? ה' ישמור. "בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו". התורה מעדנת את האדם. כתוב שיעקב מסר ליוסף את כל התורה שהוא למד בבית

המדרש של שם ועבר. הוא ידע שהוא יצטרך להתמודד עם דברים שקרו בדור המבול ודור הפלגה - מול אשת פוטיפר, מרשעת שקשורה לחטאי דור המבול, ומול פרעה שמשתחוה לעצמו, ועושה עצמו ע"ז, יוסף צריך לומר לו בפנים "בלעדי אלוקים יענה את שלום פרעה". יעקב לימד אותו גם התורה של שם ועבר, כדי שיהיה לו את הכלים איך להגיע לדרגה הזאת של משיח בן יוסף כדי להכשיר את הקרקע למלכות בית דוד שזו המלכות הנצחית. מוסיף על כך השפ"א, ויגש אליו יהודה - זה לא בהכרח שהוא ניגש אליו, ליוסף. ויגש אליו יהודה אומר השפ"א שניתן שהוא ניגש לעצמו. הוא ימצא בעצמו את כל הכוחות הפנימיים שהיו בו כדי לדעת איך לדבר עם יוסף, כדי שיראה שהדברים הם אמתיים.

אנו רצים והם רצים

כתוב (ברכות ו) כל מי שיש בו יראת שמיים, שדבריו נשמעים. וכתב הרצ"ה בספר אור לנתיבותי, כל מי שיש בו יראת שמיים, קודם כל לעצמו. כשהוא משוכנע במה שהוא מדבר אז ברור שכך "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", זה יפעל וישכנע ויכנסו הדברים גם למי ששומע. זה אותו מובן למה שאומרים שדברים היוצאים מן הלב נכנסים את הלב (ספר הישר לר"ת שער י"ג). אם זה דיבור בעלמא, זה נשאר דיבור בעלמא. אבל אם זה דיבור מהלב, זה תמיד נכנס. ודאי בזמן הזה בימים האלה, בשבועות האלה, שכל אה"ע הגויים האלה עסוקים בכל מיני חגיגות משונות, מסואבים ביין ובכלל תועבות העולם. מישהו ראה פעם איך יתוש נלכד בתוך בקבוק ריק? הוא חג סביב עצמו כמו משוגע, הוא לא יושב לנוח. הוא כל הזמן מחפש דרך לצאת, זה נראה פחות או יותר כמו הברים של היום. גם כל ההשתוללויות האלה זה בכלל שאנשים מחפשים את הפתח. אז עד שהם מוצאים את הפתח, הם משתוללים, זה מה שנשאר להם לעשות. כמו שכתוב אצל לוט, "וילאו למצוא הפתח" (בראשית יט, יא), הם מחכים שמישהו יפתח להם את הדלת. יש סיפור אמת, שאחד הרבנים בארץ הגיע לאחת המדינות בארה"ב והוא התארח אצל רב של קהילה מסוימת כליל שבת, ואחרי הסעודה הוא אמר לו, אני רוצה לעשות סיבוב בשכונה. אמר לו המארח, כבוד הרב, פה זה לא א", תהיה לך עוגמת נפש ממה שתראה באזור היהודי הזה. אמר לו, תשאיר לי להחליט מה יגרם לי עגמת נפש ומה לא יגרם לי עגמת נפש. הם ראו יהודים שנמצאים בתוך איזו מסעדה, וזה היה נראה כמו "הוי יהודי בביתך וגוי בצאתך". הרב הזה לא יכול היה להתאפק, והוא נכנס למקום הזה, וברגע שהוא נכנס, "ותשקוט הארץ". נתנו לו לדבר. הוא דיבר איתם על שבת, ושר איתם שירי שבת, והראה להם שאפשר להתענג בשבת גם מדברים אחרים. ולמחרת בבית הכנסת חלק גדול מהצעירים שהיו שם בלילה הרגישו צורך לבוא להתפלל. אז הגויים עסוקים בשלהם. הגויים האמתיים. אז זה לימוד זכות הכי גדול. תראו במה אנחנו עסוקים בימים האלה, ותראו את הגויים. אנו רצים והם רצים. הם רצים לכל מיני שטויות והבלים, ואנו רצים בעזרת ה' לתורה, לאמונה, ליראת שמיים. בעזרת ה' הקב"ה יזכה אותנו תמיד ללמוד וללמד לשמור ולעשות. וכשחז"ל אומרים "אין לנו שיור רק התורה הזאת", הם לא מתכוונים שמכל מה שהיה נשאר רק התורה. אלא כל מה שהיה לנו ואין לנו, הכל נמצא בתוך התורה, ומשם בעזרת ה' נוכל להגיע להכל. שיהיה שבת שלום לכולם!